

Програма підготовки магістрів

галузь 14 «Електрична інженерія»

спеціальність 142 «Енергетичне машинобудування»

освітня програма «Двигуни внутрішнього згорання»

Суднові двигуни внутрішнього згорання

300 год. / 10 кредити ЄКТС

(45 год. лекцій, 15 год. практичних, 15 год. лабораторних)

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

1. **Змістовий модуль 1.1.** Загальні відомості про двигуни внутрішнього згоряння (ДВЗ) та принцип їх роботи.

Тема 1. Визначення двигуна внутрішнього згоряння. Конструктивні схеми ДВЗ, призначення окремих деталей та вузлів. Порівняння дизельних двигунів з іншими типами теплових двигунів.

Тема 2. Класифікація суднових ДВЗ. Загальні та конструктивні ознаки класифікації. Маркування і позначення двигунів внутрішнього згоряння по ГОСТ.

Змістовий модуль 1.2. Конструктивні схеми устрою і принцип роботи чотиритактного та двотактного дизельного двигуна.

Тема 3. Конструктивні схеми устрою і принцип роботи чотиритактного двигуна. Схема роботи чотиритактного двигуна без наддуву. Індикаторна діаграма фаз газорозподілу. Особливості роботи чотиритактного двигуна з наддувом.

Тема 4. Конструктивні схеми устрою і принцип роботи двотактних двигунів. Схема роботи двотактного двигуна. Класифікація систем продувок двотактних ДВЗ. Індикаторна і кругова діаграми фаз газорозподілу.

Змістовий модуль 1.3. Конструкція суднових ДВЗ, принцип дії, робочий цикл.

Тема 5. Основні конструктивні схеми різних типів ДВЗ. Конструктивні схеми остова двигуна. Елементи остова двигуна. Призначення. Загальна будова та схема взаємодії основних елементів КШМ ДВЗ.

Тема 6. Процес наповнення. Фактори, які впливають на кількість і параметри повітря, що надходить у циліндр. Тиск і температура робочої суміші в процесі наповнення. Коефіцієнт наповнення, його характеристики і розрахунок.

Тема 7. Процес стиснення. Теплообмін в процесі стиснення. Степінь стиснення – геометрична і дійсна. Параметри робочої суміші в кінці процесу стиснення.

Тема 8. Термохімія процесу згоряння палива в ДВЗ. Теоретична і дійсна кількість повітря, необхідна для згоряння 1 кг палива. Коефіцієнт надлишку повітря. Кількість і склад продуктів згоряння палива. Коефіцієнт молекулярної зміни при повному і неповному згорянні палива. Теплоємність дійсних продуктів згоряння в характерних точках робочого циклу. Коефіцієнти виділення і використання теплоти палива, яке згоріло. Параметри робочого тіла в кінці процесу згоряння.

Тема 9. Процес розширення. Характеристики процесу розширення. Теплообмін у процесі розширення. Ступінь попереднього і послідуєчого розширення. Середній показник політропи розширення і його визначення. Параметри робочого тіла в кінці процесу розширення.

Тема 10. Процес випуску. Фази процесу випуску в 4-тактних і 2-тактних двигунах і їх особливості. Тиск і температура в кінці процесу випуску. Фактори, що впливають на параметри процесу. Коефіцієнт залишкових газів і його визначення.

Тема 11. Показники, які характеризують робочий цикл у цілому (індикаторні). Робота і середній тиск у розрахунковому циклі. Індикаторна потужність суднових ДВЗ. Індикаторний ККД розрахункового циклу. Питома індикаторна витрата палива. Порівняння тепловикористання в розрахунковому та ідеальному циклі.

Тема 12. Механічні втрати в двигуні. Складові механічних втрат у двигуні та способи їх оцінки. Механічний ККД і його визначення. Показники, які характеризують роботу двигуна в цілому (ефективні). Середній ефективний тиск. Ефективний ККД і питома ефективна витрата палива. Ефективна потужність двигуна.

Тема 13. Розрахунок і побудова теоретичної індикаторної діаграми. Методика побудови розрахункової індикаторної діаграми 4-тактних і 2-тактних двигунів у координатах P-V і P-φ. Вихідні дані. Корегування діаграм 4-тактних і 2-тактних двигунів.

Змістовий модуль 1.4. Процеси паливоподачі, сумішоутворення, згоряння та газообміну в суднових ДВЗ.

Тема 14. Впорскування палива. Сумішоутворення та згоряння палива в ДВЗ.

Тема 15. Параметри газообміну. Газообмін в чотирьохтактних та двотактних ДВЗ.

Змістовий модуль 1.5. Наддув суднових ДВЗ.

Тема 16. Визначення наддуву. Ступінь наддуву для різних двигунів. Класифікація систем наддуву. Сучасні схеми систем наддуву 4-тактних і 2-тактних двигунів і їх порівняльна характеристика.

Тема 17. Цілі та способи охолодження наддувного повітря. Принципові схеми охолодження наддувного повітря різних двигунів, їх порівняльна характеристика.

Змістовий модуль 2.1. Основи динаміки суднових ДВЗ.

Тема 1. Основні кінематичні параметри кривошипно-шатунного механізму. Характеристики і розрахунок основних параметрів КШМ: переміщення, швидкість, прискорення поршня. Класифікація сил, які діють у КШМ двигуна. Побудова діаграм динаміки.

Тема 2. Причини, які викликають динамічну неврівноваженість суднових ДВЗ. Способи зрівноважування динамічної неврівноваженості суднових ДВЗ. Крутильні коливання в суднових ДВЗ, причини їх виникання. Заборонні зони частот обертання суднових валопроводів, заходи щодо їх усунення.

Змістовий модуль 2.2. Теплообмін та тепловий баланс ДВЗ. Експлуатаційні характеристики суднових ДВЗ.

Тема 3. Види передачі теплоти в циліндрі двигуна. Коефіцієнти тепловіддачі від газів до стінок, які утворюють камеру згоряння, і від стінок до охолоджуючого середовища. Визначення температури стінок робочого циліндру. Метод графічної побудови. Визначення теплового стану деталей. Визначення

теплонапруженості деталей циліндро-поршньової групи. Безпосередні та побічні показники теплонапруженості деталі.

Тема 4. Складові теплового балансу, їх характеристики і розрахунок. Способи зниження теплових втрат у ДВЗ. Вплив утилізації теплових втрат на економічність суднової дизельної установки в цілому. Способи використання теплоти відхідних газів і охолоджувальної води.

Змістовий модуль 2.3. Режими роботи суднових ДВЗ.

Тема 5. Зовнішня характеристика. Закономірність змінювання основних параметрів двигуна по зовнішній характеристиці. Особливості зовнішньої характеристики двигуна з ГТН.

Тема 6. Обмежувальна характеристика. Необхідність обмежування деяких параметрів двигуна і турбокомпресора. Визначення допустимого поля роботи двигуна ГТН.

Тема 7. Навантажувальна характеристика. Закономірність змінювання основних параметрів двигуна по навантажувальній характеристиці. Регуляторна характеристика. Типи регуляторів суднових ДВЗ .

Тема 8. Стендова гвинтова характеристика. Закономірність змінювання основних параметрів двигуна. Суднові гвинтові характеристики при $\lambda_p = \text{const}$ і $V_p = \text{const}$. Вплив різних факторів на суднові гвинтові характеристики.

Тема 9. Режими роботи головних суднових ДВЗ на швартовах, при буксированні, зміні водотонажності. Визначення допустимих значень частоти обертання і потужності двигуна на різних усталених режимах.

Тема 10. Неусталені режими роботи двигуна. Режими роботи головних двигунів при русенні судна з місця (для різних типів установок) і розгоні судна (екстремому і нормальному).

Змістовий модуль 2.4. Особливості будови дизелів компаній MAN, Wärtsilä та Mitsubishi.

Тема 11. Тенденція розвитку суднових дизельних двигунів та їх основних вузлів. Основні параметри сучасних дизелів. Особливості конструкції.

Змістовий модуль 2.5. Напрями удосконалення суднових ДВЗ.

Тема 12. Сучасні системи паливоподачі та повітропостачання ДВЗ. Електронне керування малооберткових двигунів. Оптимізація теплової енергії суднових ДВЗ.